

21/6/2020, Κυριακή Β' Ματθαίου, Ἡ κλίσις τῶν πρώτων μαθητῶν
Ματθ. δ' 18 – 23

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν (ἀόρ. β' ῥ. ὁράω-ῶ, ματθ. 6°, 7°) δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβλιστρον¹ εἰς τὴν θάλασσαν ἥσαν γὰρ ἀλιεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς· Λεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθὺς ἀφέντες² τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας³ τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ δὲ εὐθὺς ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ. 23 Καὶ περιῦγεν ὄλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπέυων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Γραμματικά σχόλια

- ἀμφίβλιστρον**: ἀλιευτικό δίκτυο [ἀμφι (πρόθεση: ἐδῶ σημασι: περίξ τινός, ὀλόγουρα) + βλι-σ-τρον ('βλι', πρβλ. Πρκμ. τοῦ ῥ. βάλλω→βέ-βλι-κα)], ὅτιδήποτε ῥίχνεται ὀλόγουρα ἰατρ. ὀρολ.: ἀμφιβλιστροειδὴς χιτώννας.
- ἀφέντες**: ὀνομαστ. πλκθ. μτχ. ἄρσεν. γένους Ἰορ. (ἀφῆκα) σύνθ. ῥ. Ἐ.Φ. ἀφίμι (μάθ. 13°, ἀνακεφαλ. γ' μέρος).
- καταρτίζοντας**: αἰτ. πλκθυτ. μτχ. ἄρσεν. γένους Ἐνεστ. (καταρτίξω), ῥ. Ἐ.Φ. (=διευθετῶ, τακτοποιῶ ἐκ νέου, «διορθώνω»: ἐφοδιάξω, ὀπλιξω, ἐτοιμάξω). σύνθ.: κατὰ+ἀρτίξω (πρβλ.: ἄρτιος, ἀπό τό ποιητ. ἐπικό ῥ. ἀραρίσκω= 1. συνδέω, ἀρμόξω, ταιριάξω μαζί, 2. συναρμολογῶ, κατασκευάζω 3. ἐξαρτύω, ἐξοπλιξω, ἐφοδιάξω 4. παρασκευάζω, ἐτοιμάξω), (ἄρθρο, ἄρμα, ἀρμός, ἀρμόξω, ἀρμονία).
- περιῦγεν**: γ' ἐνικό Πρτ. (περιῦγον) τοῦ ῥ. Ἐ.Φ. περιάγω (σύνθ.: περι+άγω) (άγω: μάθ. 9°).

24/6/2020, Λουκ. α' 1-25, 57-68, 76, 80, Ἑορτή τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου
(μεταγραφὴ ἀποσπασμάτων τοῦ εὐαγγελίου)

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἑλισάβετ. ἥσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον. Ὡφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου καὶ εἶπε· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· ἡ γυνὴ σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱὸν σοι καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· καὶ εἶπε Ζαχαρίας· κατὰ τί γινώσμαι τοῦτο; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σε ταῦτα, καὶ ἔσμι σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἤς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ἧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε. Ὅτε ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, ἐγέννησεν υἱόν. Οἱ περιόικοι καὶ οἱ συγγενεῖς ἐκάλουν αὐτὸν Ζαχαρίαν καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν ὅτι κληθήσεται Ἰωάννης. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τοῦτου. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. Καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Γερού Ναοῦ Ἁγίου Γερασίμου Ἰλισίων

Διαδικτυακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση
τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης

Γραμματικές ἀσκήσεις (μὲ λύση) πρὸς ἐπανάληψη τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης.

⊗ *Νά χαρακτηριστεῖ τὸ εἶδος τῶν ὑπογραμμισμένων ἀντωνυμιῶν τοῦ εὐαγγελικοῦ κειμένου.*

προσωπική	ἀόριστη	δεικτική	ἀναφορική	ἐπαναληπτική	ἐρωτηματική	αὐτοπαθής
σοι ἐγώ σε	τίς ἀμφοτέροι οὐδεὶς	τοῦτο ταῦτα ταύτας τούτῳ	ἧς ῶν οἵτινες ὃς	αὐτόν	τί τί	ἑαυτὴν

⊗ *Νά γραφοῦν οἱ πλάγιες πτώσεις τοῦ Πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ στό γένος καὶ τό πρόσωπο στό ὁποῖο εὐρίσκονται οἱ ἀντωνυμίες: τίς, σοι, τί, ἧς, οἵτινες, ἑαυτήν, οὐδεὶς, τούτῳ.*

Πληθυντικός Ἀριθμός

	ἀόριστη	προσωπική	ἐρωτηματική	ἀναφορική
Γεν.	τινῶν	ὑμῶν	τινῶν	ῶν
Δοτ.	τισὶ(ν)	ὑμῖν	τισὶ(ν)	αἷς
Αἰτ.	τινάς	ὑμᾶς	τίνα	ἄς
	ἀναφορική	ἐπιμεριστική	αὐτοπαθής	δεικτική
Γεν.	ῶντινων	οὐδένων	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	τούτων
Δοτ.	οἷσσι(ν)	οὐδέσι(ν)	ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	τούτοις
Αἰτ.	οὐστινας	οὐδένας	ἑαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ταῦτα

⊗ *Νά κλιθεῖ τὸ οὐδέτερο γένος τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας "τίς" καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας "ὅστις" καὶ τό θηλυκό γένος τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας "τοιοῦτος".*

Ἐνικός Ἀριθμός			Πληθυντικός Ἀριθμός		
οὐδέτ. ἀόρ.	οὐδέτ. ἀναφ.	θηλ. δεικτ.	οὐδέτ. ἀόρ.	οὐδέτ. ἀναφ.	θηλ. δεικτ.
τί τινός ἢ του τινὶ ἢ τῷ τί	ὄ,τι οὐτινος/ότου ὄ,τινι/ότῳ ὄ,τι	τοιαύτη τοιαύτης τοιαύτη τοιαύτην	τινὰ/άττα τινῶν τισὶ(ν) τινὰ/άττα	άτινα/άττα ῶντινων οἷσσι(ν) άτινα/άττα	τοιαῦται τοιούτων τοιαύταις τοιαύτας

www.agios-gerasimos.gr

Αθήνα 2019

Ρήματα/Ουσιαστικά – Παράγωγα/Σύνθετα

Γεννάω-ᾶ, ρίζα -γεν- ενεργητικό του γίγνομαι

παράγωγα: Χριστούγεννα, γέννα (γέννηση, καταγωγή), γενναῖος, γέννησις, γεννητής, γεννητικός, γεννητός, γεννήτωρ, γεννήτρια, ἀγέννητος, γεννοφάσκια, ὑπογεννητικότητα, γενναιόδωρος, γεννητούρια.

Γίγνομαι, ρίζα -γεν-

παράγωγα: γενεά, γενεαλογία, γενάρχης, γένεσις (δημιουργία), γενέθλιος, γενέσιος, γενετικός, γενεσιουργός (δημιουργός· γενεσιουργός αίτία), γενέτης (πατέρας), γενετή (γέννηση· ἐκ γενετῆς= ἀπό τῆ στιγμῆ τῆς γέννησης), γενέτειρα (μητέρα· γενέτειρα πόλη), γένος, γενικός, μονογενής, εὐγενής, ἰθαγενής, ἐγγενής (ἐμφυτος, ἐγχώριος, ἐν+γίγνομαι), συγγενής (σύμφυτος, συν+γίγνομαι· συγγενής καρδιοπάθεια), γηγενής (ντόπιος), ὁμογενής, γνήσιος, νεογνόν, γονεύς, γόνιμος (εὐφορος), γόνος (τό παιδί), ἀπόγονος, ἐγγονός, ζωογόνος, μεταγενέστερος, δευτερογενής, Ἰφιγένεια, παλιγγενεσία, πρωτόγονος.

Φαίνω, (Μ.Φ. φαίνομαι), ἀρχική ρίζα -φα-

παράγωγα: φανερός, φανός (πυρσός), ἀφανής, θεοφάνεια, ἐπιφάνεια, φαντάζω, φάσις (καταγγελία, ἐμφάνιση), ἔμφασις, ἐπίφασις, ἀκραϊφνής (ἀμιγής, ἀκραιοφανής).

Καλέω-ᾶ, (Μ.Φ. καλέομαι -οὔμαι), ρίζα -καλ-

παράγωγα: κλήσις [= κάλεσμά· (ἐνῶ κλίσις= λύσιμα, κάμψη (ῥ. κλίνω)· και σύνθετα: ἀνάκληση, παράκληση, ἐπίκληση κ.ἄ.], κλητήρ, κλητική (κλητική προσφώνηση), κλητός (προσκαλεσμένος, ἐκλεκτός).

Δύω καὶ **δύνω**, (Μ.Φ. δύομαι), θέμα -δυ-

παράγωγα: δύσις (ἀνά/κατά/ἐν – δύσις κ.ά), δύτης, δυτικός, ἄδυτον (τό πιό ἱερό μέρος τοῦ ναοῦ), ἐπενδύω, ἔνδυμα.

Ἔσθίω, (Μ.Φ. ἐσθίομαι), θέματα -ἐδ-, -ἐσθι-, -φαγ-

παράγωγα: ἔδεσμα, ἐδωδή (=τροφή), ἐδώδιμος, νῆστις (νη-ἐδ-τις), φαγεῖον, φαγητό, λωτοφάγος, προσφάγιον

Λείπω, (Μ.Φ. λείπομαι), θέμα -λειπ-, -λιπ-

παράγωγα: λείμμα (αὐτό πού ἀπέμεινε), ἔλλειμα, ὑπόλειμμα, ἔλλειψις, ἐλλίπης, ἐγκατάλειψις, λείψανον, ἀδιαλείπτως, λοιπός, λοισθίος (τελευταίος, ἔσχατος· πνέει τὰ λοισθία), λιποταξία.

Ἄρχω, (Μ.Φ. ἄρχομαι), θέματα -ἀρχ-

παράγωγα: ἀρχή, ἀπαρχή, ἀρχαῖος, ἀρχικός, ἵππαρχος, ὑπαρχος, ὑπαρκτός, ἀναρκτος (= αὐτός πού δέν ὑποτάσσεται), ἀναρχος (= αὐτός πού δέν ἔχει ἀρχή).

Ὁράω-ᾶ, (Μ.Φ. ὁρᾶμαι), ρίζα -For-, -Fιδ-, -ὄπ-

παράγωγα: ὄψις, ὄπη, ὄμμα (=ὀφθαλμός), ὄρασις, εἶδος, ἰδέα, κάτοπτρον, ὑποπτος, ὀπτός (=ὀρατός, ἀπό τό ὀράω-ᾶ· διάφορο τοῦ ὀπτός= ψημένος, ἀπό τό ὀπτάω-ᾶ= ψήνω).

Κρίνω, (Μ.Φ. κρίνομαι), θέμα -κρι-

παράγωγα:

κριτήριο, κριτής, κρίσις, κρῖμα, ἔγκριτος, προκρίνω (κρίνω ἐκ τῶν προτέρων· προτιμῶ κάποιον ἀντί κάποιου ἄλλου), ἀποκρίνομαι (Μεσ.: δίδω ἀπόκρισιν· Παθ.: ἀποχωρίζομαι).

Τρέχω, (Μ.Φ. -), θέματα -τρεχ-, -τροχ-, -δραμ-, -δρομ-

παράγωγα/σύνθετα: τροχός, τροχάιος, τροχάδην, τροχιά, δρομέας, ταχυδρόμος, τροχαιός (τροχαικό μέτρο), δρόμος, σταδιοδρομία, ἐκδρομή.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: ἀνατρέχω→ ἀναδρομή (πρβλ. ἀναδρομή στό παρελθόν), διατρέχω→ διαδρομή, διάδρομος, κατατρέχω→ καταδρομέας, περιτρέχω→ περιδρομος, προτρέχω→ πρόδρομος, συντρέχω→ συνδρομή

Βαίνω, (Παθητ.Φ. βαίνομαι), θέματα -βα-, -βη-, -βω-

παράγωγα/σύνθετα: βακτηρία, βάσις, βάδην, βαδίζω, βατήρας, βατός, δια/ἐπι/ὄρειβάτης, βέβαιος (στερεός), βωμός, ἐμβάς [(ῆ), εἶδος ὑποδήματος], ἐμβαδόν, ὑπόβαθρο, ἀναβαθμίζω.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: ἀναβαίνω→ ἀνάβαση, ἀντιβαίνω→ ἀντίβαση (=ἐναντίωση), ἀποβαίνω (=καταλήγω, ἔχω συγκεκριμένη ἐκβαση)→ ἀπόβαση (=ἀποβίβαση), διαβαίνω→ διάβαση, ἐκβαίνω→ ἐκβαση, ἐμβαίνω→ ἐμβασίς (=ἐπιβίβαση), ἐπιβαίνω→ ἐπίβαση, καταβαίνω→ κατάβαση, καταβασίς, μεταβαίνω→ μετάβαση, παραβαίνω→ παράβαση, προβαίνω→ πρόβατον, συμβαίνω→ σύμβαση, ὑπερβαίνω→ ὑπέρβαση.

Λέγω (1. συλλέγω/μαζεύω, 2. ὁμιλῶ), (Μ.Φ. λέγομαι), θέματα -λεγ-, -Fεγ-, -Fεπ-

παράγωγα/σύνθετα: 1. διαλογή, ἐκλεκτός, κατάλογος, σύλλογος, νεοσύλλεκτος, 2. λέξις, λεξικόν, ρῆμα, λόγος, διαρρήδην (σαφῶς, ἀπερίφραστα), παρηρησία (εὐλικρινής καὶ θαρραλέα ἔκφραση).

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: 1. συλλέγω→ σύλλογος, συλλογή, ἐκλέγω→ ἐκλογή,

διαλέγω→ διαλογή, ἐπιλέγω→ ἐπιλογή, ἐπιλεκτός,

2. διαλέγω→ διάλογος, ἐπιλέγω→ ἐπιλογος, προλέγω→ πρόλογος

Ἄγω, (Μ.Φ. ἄγομαι), θέμα -αγ-

παράγωγα/σύνθετα: ἀγυιά (ὁδός), ἀγμα, ἀγέλη, ἄξων, ἄγρα (θήρα), διαγωγή, παιδαγωγός, ὕδραγωγέο, κυνηγός, χορηγός, φωταγωγός.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: προάγω→ προαγωγή, παράγω→ παραγωγή,

ὑπάγω→ ὑπαγωγή (κατάταξη σέ κάποια κατηγορία), κατάγω→ καταγωγή, ἀνάγω→ (ἀναγωγή).

Κτῶμαι (ἀποκτῶ), (Μ.Φ. -), θέματα -κτα-, -κτη-

παράγωγα/σύνθετα: κτῆμα, κτήτωρ, κτητός, κτητικός, ἐπίκτητος, ἀκτήμων.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: ἀνακτῶμαι→ ἀνάκτηση,

κατακτῶμαι→ κατάκτηση, προσκτῶμαι→ πρόσκτηση.

Αἴρω (σηκώνω, ὑψώνω, μεγαλύνω), (Μ.Φ. αἴρομαι), θέμα -αρ-

παράγωγα/σύνθετα: αἰώρα, ἄρσις (σήκωμα), ἄρδην (σηκωτά· ἐκ θεμελίων, ἐξ ὀλοκλήρου), ἔρανος, μετάρσιος.

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: ἐξαίρω→ ἔξαρη, ἐπαίρω→ ἔπαρη (σήκωμα, βλ. "ἔπαρη σημαίας"· ὑπερηφάνια), ἀνταίρω (ἀνθίσταμαι)→ ἀνταρσία.

Αἰρέω-ᾶ (: λαμβάνω, συλλαμβάνω, κυριεύω), (Μ.Φ. αἰρέομαι-οὔμαι: ἐκλέγω· Π.Φ. αἰρέομαι-οὔμαι: ἐκλέγομαι), θέματα -αἰρ-, -ἐλ-

παράγωγα/σύνθετα: αἵρεσις, αἰρετός, ἀρχαιρεσίς (ἐκλογές ἀρχόντων), ἐξαίρετος, ἐλώρια (λάφυρα, ὄμηρ.).

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά: ἀναιρῶ (φονεύω· ἀνατρέπω ἐπιχείρημα)→ ἀναίρεση, ἀφαιρῶ→ ἀφαίρεση, διαιρῶ→ διαίρεση, ἐξαιρῶ (ἐκβάλλω)→ ἐξάιρεση, καθαιρῶ (κατεδαφίζω· καταδικάζω)→ καθάιρεση, προαιρούμαι (προτιμῶ, προκρίνω)→ προαίρεση, συναίρῶ (περιορίζω· συντομεύω· συμμαζεύω)→ συναίρεση (ἀρχαίωπρ. φράση: "συνελόντι εἰπεῖν"= γιά νά μιλήσουμε με συντομία, ἐν συντομίᾳ), ὑφαιρῶ/ὑπεξαίρῶ (ἀφαιρῶ κρυφά)→ ὑφαίρεση.